

Maja Sever Pavić
Gradska knjižnica, Knjižnice grada Zagreba
maja.sever.pavic@kgz.hr

ISSN 1845-2434
[CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Nabava serijske građe u Čitaonici novina i časopisa Gradske knjižnice Zagreb – od 2020. do 2022.

Serials acquisition in the Newspaper and periodicals reading room of the Zagreb City Library – from 2020. to 2022.

Stručni rad

Sažetak: Narodne knjižnice trebaju svojim korisnicima osigurati pristup različitim vrstama građe, pa tako i serijskoj građi. Izgradnja tog dijela fonda specifična je zbog čestih promjena koje prate serijsku građu, a iz istog se razloga nabavi pristupa drukčije nego što je to slučaj s drugim vrstama građe. U radu su prikazane specifičnosti izgradnje zbirke serijske građe u Čitaonici novina i časopisa Gradske knjižnice (Knjižnice grada Zagreba), uz poseban osvrt na proces nabave od početka 2020. do kraja 2022. godine. Knjižnice su se u tom razdoblju suočile s pandemijom i porastom cijena, što je nabavu učinilo još izazovnijim procesom.

Ključne riječi: časopisi, izgradnja zbirke, nabava, novine, serijska građa

Uvod

Kako se navodi u *IFLA-inim smjernicama za narodne knjižnice* (Koontz i Gubbin, 2011: 68), korisnicima narodnih knjižnica potrebno je osigurati široki raspon građe u različitim oblicima i broju dostatnom za zadovoljavanje potreba i interesa zajednice, a uz ostale vrste građe treba biti zastupljena i serijska građa – periodičke publikacije te lokalne, regionalne i nacionalne novine.

Serijska građa jest neomeđena jedinica građe, bez unaprijed utvrđena kraja izlaženja, obično numerirana i objavljena u uzastopnim sveščićima ili dijelovima (ISBD, 2014: 318). Obuhvaća novine, časopise, revije, elektroničke časopise, godišnje izvještaje, neomeđene

popise i nizove omeđenih jedinica građe. Iako se prije za ovu vrstu građe najčešće koristio termin *serijske publikacije*, posljednjih se godina uvriježio termin *serijska građa* koji se koristi i u ovom radu, prema *Međunarodnom standardnom bibliografskom opisu* (ISBD, 2014) i *Pravilniku za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima* (Vukadin, 2021).

U narodnim knjižnicama serijska građa može biti zastupljena u različitom opsegu. Može biti dio općeg fonda knjižnice, mogu se nabavljati samo tekući naslovi koji se ne čuvaju trajno, a može postojati i zasebna zbirka koja se trajno čuva i nadograđuje, kao što je to zbirka serijske građe u Čitaonici novina i časopisa Gradske knjižnice (Knjižnice grada Zagreba).

Neki od glavnih kriterija za izgradnju fonda u narodnoj knjižnici koji se odnose i na serijsku građu uključuju: opseg građe dostatan da udovolji potrebama svih članova zajednice, priljev novih naslova, širok izbor iz različitih predmetnih područja te osiguravanje netiskanih oblika građe (Koontz i Gubbin, 2011: 70).

Opseg knjižničkog fonda ovisi ponajprije o namjeni knjižnice, njezinu postojećem fondu i financijskim sredstvima kojima knjižnica raspolaže ne samo za nabavu odabrane građe već i za njezinu obradbu, pohranu i čuvanje, uključujući osoblje i prostor koji je za to potreban (Tadić, 1994: 30). Fond treba stalno nadograđivati imajući na umu i potrebe korisnika. Čitaonica novina i časopisa Gradske knjižnice funkcionira samostalno u svim segmentima knjižničkog poslovanja, može se reći kao *knjižnica u malom*, stoga su upravo ovakve smjernice za izgradnju fonda aktualne u samoj zbirci.

Izgradnja zbirke serijske građe

Uobičajene faze izgradnje fonda koje vrijede za sve vrste knjižnične građe jesu istraživanje korisničkih potreba, izrada plana nabave, odabir građe, postupci nabave te pročišćavanje i vrednovanje fonda (Tadić, 1994: 33–34). U zbirci serijske građe prisutni su dodatni procesi zbog sâme vrste građe koja izlazi kroz duže razdoblje, a neki se procesi razlikuju od uobičajenih za druge vrste građe. Održavanje kontinuiteta već zatečenog fonda ishodište je svake analize i planiranja u izgradnji zbirke serijske građe. Planiranje, odabir i nabava ne ovise o jednom sveščiću, već je nužno kontinuirano nabavljati naslov u cjelini, prikupljati i pripremati građu za uvez u sveske kako bi se građa očuvala te pravodobno reklamirati ono što nije pristiglo u knjižnicu. Građa se trajno čuva uglavnom u samo jednom primjerku, zbog čega otpis zapravo ne postoji ili je vrlo rijedak.

Proces nabave jedan je od segmenata izgradnje fonda, a u zbirci serijske građe upravo je nabava najdinamičniji proces. Nabavi se pristupa na nešto drukčiji način jer serijska građa izlazi u dužem razdoblju i podložna je čestim promjenama. Promjene naslova tijekom razdoblja izlaženja, promjene učestalosti izlaženja i promjene formata neke su od najčešćih promjena koje prate serijsku građu. Izrada godišnjih planova nabave jedan je od najvažnijih

poslova u izgradnji fonda, bez obzira na nepredvidivost izlaženja pojedinih naslova. Proces izrade plana uvjetovan je prije svega naslovima koji se već nabavljaju i važno je nastaviti kontinuitet njihova pristizanja, ali i informirati se o novim naslovima.

Pri odabiru novih naslova koji su tek počeli izlaziti potrebno je procijeniti uklapaju li se u postojeći fond i zadovoljavaju li potrebe korisnika. U Čitaonici novina i časopisa Gradske knjižnice, uz planiranje nabave tekućih naslova, svake godine jedan dio financijskih sredstava treba planirati i za antikvarnu kupnju zbog dopune starog dijela fonda. Taj dio najteže je isplanirati jer nije unaprijed poznato što će od stare građe biti ponuđeno na kupnju, a cijene variraju od povoljnih do vrlo skupih primjeraka stare i rijetke građe.

Uz analizu fonda i izradu plana te odabir i nabavu građe, stalno praćenje pristizanja pojedinih naslova i sveščića ključno je kako bi se osiguralo da fond bude kompletan. Posebno je to izraženo tijekom posljednjih desetak godina kada dolazi do velikih promjena u izdavaštvu. Naslovi često prelaze u elektroničku inačicu, ponovno izlaze u tiskanom izdanju ili u hibridnom obliku, u potpunosti prestanu izlaziti, mijenjaju se izdavači i urednici, a knjižničari koji izgrađuju fond to trebaju pratiti.

Čitaonica novina i časopisa Gradske knjižnice – izgradnja zbirke

Čitaonica periodike (novina) djeluje u Gradskoj knjižnici u Zagrebu od njezina osnivanja 1907. godine, o čemu svjedoči članak 15. iz *Pravila 'Knjižnice kr. i slob. grada Zagreba'* (2009). O fondu zbirke na početku njezina osnivanja nema sačuvanih podataka, ali naslovi očuvani do današnjih dana govore o tome da je zbirka već čuvala najvrjednije naslove koji su tada izlazili u Zagrebu. Izgradnja zbirke periodike od svojih je početaka bila vrlo važna, ponajprije zbog uloge dnevnog tiska u informiranju, te časopisa u obrazovanju najširih slojeva društva.

Čitaonica novina i časopisa danas ima dvojaku ulogu – očuvanje zbirke starije, vrlo vrijedne građe i njezinu nadopunu te pružanje novih usluga i informacija korisnicima u suvremeno doba. Jedna je od najvećih zbirki periodike u Hrvatskoj i sadržava naslove od prve polovine 19. stoljeća sve do danas, a posebno vrijedan dio fonda stara su zagrebačka izdanja te rariteti i unikati.

Vrijedan fond iz 19. i 20. stoljeća sadržava povijesne novine (nastale do 1945. godine) koje pripadaju kategoriji pokretnog kulturnog dobra i zahtijevaju posebnu zaštitu, kao i najvažnije hrvatske novine koje počinju izlaziti nakon 1945. godine, a neke od njih izlaze i danas. U zbirci su okupljeni i časopisi iz područja kulture, znanosti, književnosti, umjetnosti, obrazovanja, gospodarstva, zabave, sporta, zdravlja – ukratko, iz gotovo svih područja života. Ukupni fond svjedoči o životu i društvu na ovim prostorima tijekom različitih razdoblja i društveno-političkih uređenja.

Naslovi koji se danas nabavljaju prate interese korisnika narodnih knjižnica, što se posebno reflektira u nabavi dnevnih i tjednih novina te časopisa koji svojim temama obuhvaćaju široke interese. Čitaonica nabavlja sve nacionalne dnevne novine, izbor najvažnijih regionalnih novina, većinu tjednika i dvotjednika, relevantne časopise iz različitih područja ljudskog djelovanja, kao i izbor popularnih časopisa i revija koje su zanimljive širokom krugu korisnika narodne knjižnice. U *IFLA-inim smjernicama za narodne knjižnice* (Koontz i Gubbin, 2011: 70) navodi se da zbirke trebaju biti komplementarne sa službama i uslugama i stoga ne bi smjele biti cilj same po sebi, osim kad je njihova glavna uloga čuvanje i zaštita građe. U Čitaonici novina i časopisa ove se dvije uloge preklapaju jer zbirka trajno čuva vrijednu građu i njezin sadržaj, ali je komplementarna s potrebama korisnika i uslugama koje im pruža. Time ispunjava zadaću narodne, ali i znanstvene knjižnice koju ima kao središnja knjižnica mreže KGZ-a.

Prema podacima iz prosinca 2022. godine Čitaonica novina i časopisa broji 2045 naslova i 27 537 uvezanih svezaka koji sadrže 417 208 pojedinačnih sveščića. Od ukupnog broja naslova časopisa je 1646, a novina 399. Podaci se odnose na inventarizirane jedinice građe, a ne na naslove koji se ne pohranjuju trajno. Najveći dio fonda još uvijek čini građa starija od 1945. godine, a i taj se dio fonda nadopunjava antikvarnom kupnjom. Mnogi naslovi koji se nabavljaju izlaze dugi niz godina, neki već više od sto godina. Građa je korisnicima dostupna isključivo u prostoru Čitaonice. Naslovi koji se čuvaju trajno uvezani su u sveske, a korisnicima je dostupna i tekuća građa koja se ne čuva trajno.

Knjižnični sustav ZaKi kojim se koriste Knjižnice grada Zagreba sadržava sve komponente potrebne za bibliografsku obradu serijske građe, ali i za evidenciju naslova, sveščića i računa, što je nužno za učinkovito vođenje nabave. Vrlo su važne interne smjernice djelatnika Čitaonice, koje sadržavaju podatke o procesu nabave, kontakte izdavača i dobavljača te dokumente i tablice sa svim potrebnim informacijama o naslovima (način nabave, broj primjeraka, specifičnosti za pojedini naslov, podaci o uvezu).

Nabava se svake godine planira unaprijed za iduću godinu. Planovi obuhvaćaju podatke podijeljene u nekoliko kategorija:

- podjela prema vrsti serijske građe (novine, časopisi, naslovi na stranim jezicima)
- broj pojedinačnih primjeraka (sveščića) za svaki naslov
- pohranjuju (uvezuju) li se naslovi trajno ili ne
- cijene (financijski plan).

Građa se nabavlja pretplatom, kupnjom, razmjenom i darom. Iako se pretplata ubraja u kupnju, izdvojena je kao način nabave specifičan za serijsku građu. Upravo je pretplata najučinkovitiji način nabave jer se unaprijed osigurava pristizanje sveščića u određenom razdoblju. Pretplata se ugovara krajem godine za iduću godinu ili na samom početku godine (ovisi o tempu izlaza naslova). Nastoji se da pretplata traje jednu kalendarsku

godinu jer to olakšava pregled sveščića koji pristižu, cjelokupnu evidenciju pristizanja naslova te rad na izvještajima i statističkim podacima. Iako bi se trebalo podrazumijevati da će svi pretplaćeni brojevi biti dostavljeni, pristizanje ipak treba kontinuirano pratiti u pravilnim vremenskim razmacima kako bi eventualne reklamacije bile pravodobne.

Kako potvrđuju Clayton i Gorman (2001: 126–127), nabava serijske građe gotovo uvijek podrazumijeva naručivanje i plaćanje unaprijed, što može imati i neke negativne posljedice. Ako tvrtka (izdavač ili dobavljač) iznenada propadne, knjižnica ostaje bez naslova i, vrlo vjerojatno, bez novca koji je uplaćen za pretplatu. Osim toga, već prethodne godine potrebno je imati informaciju hoće li knjižnica za narednu godinu moći osigurati sredstva za postojeće i, po mogućnosti, nove pretplate.

Pretplate katkad nije moguće realizirati jer neki izdavači uopće nemaju mogućnost pretplate i u tom slučaju svaki se broj naručuje i kupuje zasebno. Katkad izdavači nisu sigurni hoće li u narednom razdoblju moći izdati planirane brojeve, koja će biti cijena pretplate, hoće li naslov izdati samo u elektroničkoj inačici i slično. U tom slučaju potrebno je redovno komunicirati s izdavačima, po potrebi nabavljati svaki broj zasebno ili ugovoriti pretplatu ako se ta mogućnost pojavi. Često pojedini brojevi kasne s izlaženjem pa je iznimno važno provjeravati takve naslove da nam neki broj ne bi promaknuo. Ako neki naslov nije moguće nabaviti direktno od izdavača, nabavlja se preko dobavljača ili se kupuje na kiosku. Ipak, financijski najisplativiji oblik nabave serijske građe jest pretplata koja se naručuje od izdavača.

Antikvarna kupnja i danas je aktualan način nabave jer velik dio fonda čine stari i vrijedni naslovi koji se nadopunjuju sveščićima i/ili godištimama koji nedostaju u fondu. Nabavljaju se i naslovi koji nisu dio fonda ako se procijeni da su vrijedni za zbirku i zanimljivi korisnicima.

Dar i razmjena rijetki su načini nabave. Budući da zbirka gotovo svu građu posjeduje u samo jednom primjerku, razmjena gotovo nikada nije moguća, a darovi se prihvaćaju ako se zbirci ponude sveščići i/ili godišta naslova koji nedostaju u fondu. U slučaju da ponuđeni naslov nije dio fonda, a procijeni se da je riječ o građi vrijednoj za zbirku, dar će se također prihvatiti.

Koordinirana nabava novina i časopisa još je jedan način nabave koji je prije više od deset godina uveden za cijelu mrežu Knjižnica grada Zagreba, i to za nabavu dnevnog i tjednog tiska te naslova na stranim jezicima. Time je pojednostavljen proces nabave (smanjuje se broj narudžbi i računa), a ušteda je primjetna jer izdavači na veću količinu nude veće rabate. Izravno od izdavača nabavlja se većina naslova dnevnih novina, ali i tjednika, dvotjednika te nekoliko časopisa koje izdaju izdavači dnevnih novina. Naslovi na stranim jezicima također se nabavljaju koordinirano, ali od jednog dobavljača s obzirom na to da se izdaju u više zemalja.

Izazovi u nabavi od 2020. godine

Početak 2020. godine nije upućivao na to da će se išta bitno mijenjati u nabavi koja je isplanirana tijekom prethodne godine. Nitko nije mogao zamisliti da će knjižnice u ožujku zatvoriti svoja vrata zbog pandemije koronavirusa, kao ni da će Zagreb istog mjeseca pogoditi snažan potres koji će oštetiti neke knjižnične zgrade. Nakon zatvaranja knjižnicâ obustavljena je dostava dnevnih novina i tjednika za sve lokacije Knjižnica grada Zagreba osim Gradskoj knjižnici i Knjižnici Božidara Adžije koje građu nabavljaju kontinuirano i trajno je čuvaju.

Nakon otvaranja knjižnicâ u travnju 2020. nabava nije nastavljena uobičajenim ritmom jer zbog epidemioloških mjera korisnicima nije bio dopušten boravak u čitaonicama. To se promijenilo krajem mjeseca svibnja, ali broj mjesta za korisnike u čitaonicama bio je ograničen. Zbog toga je nabava novina i časopisa nastavljena u smanjenim količinama.

Čitaonica novina i časopisa Gradske knjižnice dobivala je tijekom zatvaranja sve naslove koje i inače nabavlja kako bi se održao kontinuitet pristizanja naslova. Ono što se promijenilo bio je broj primjeraka dnevnih novina koje su stizale samo u količinama koje se uvezuju. Ostale naslove novina (tjednici i dvotjednici) i časopisa Čitaonica nabavlja većinom u jednom ili dvama primjercima tako da s tim naslovima uglavnom nije bilo promjena. Zadatak prikupljanja građe bio je izazovan s obzirom na to da duže od mjesec dana djelatnici nisu fizički bili prisutni u prostoru knjižnice. Građa se dostavljala na portu Gradske knjižnice, a u dogovoru s djelatnicima na porti građa je odlagana na prijamni pult u Čitaonici. Po povratku na radna mjesta trebalo je svu pristiglu građu razvrstati, evidentirati, pripremiti za uvez, a građu koja se ne uvezuje posložiti na panoe kako bi bila dostupna korisnicima. Neki brojevi novina i časopisa nisu stigli u predviđenom vremenu, što je s obzirom na cijelu situaciju i razumljivo, pa su naknadnim reklamacijama prikupljeni svi preostali primjerci.

Čitaonica novina i časopisa otvorena je za korisnike u svibnju 2020. godine. Korisnicima su odmah bili dostupni isti naslovi kao i prije zatvaranja, međutim broj primjeraka smanjen je u odnosu na početak godine jer je broj osoba u prostoru čitaonice morao biti ograničen. Tako je broj naslova dnevnih novina ostao isti, ali je broj primjeraka pojedinih naslova smanjen na samo jedan ili dva dostupna za čitanje, što je velika promjena u odnosu na 2019. godinu. Tjednici, dvotjednici i časopisi nabavljaju se i inače u jednom ili dvama primjercima tako da s ostalim naslovima nije bilo većih promjena. Budući da su epidemiološke mjere ostale na snazi do kraja godine, broj nabavljenih primjeraka nije se povećavao.

Ukupno je Čitaonica novina i časopisa Gradske knjižnice u 2020. godini nabavila 140 naslova u 168 pojedinačnih primjeraka (sveščića). Od toga su nabavljena 22 naslova domaćih novina u 44 primjerka te 107 naslova domaćih časopisa u 113 primjeraka. Nabavljeno je i 11 naslova novina i časopisa na stranim jezicima u isto toliko primjeraka.

Prema planu nabave koji je donesen prethodne godine trebalo se nabaviti 23 naslova novina u 56 primjeraka, 158 naslova časopisa u 165 primjeraka te 12 stranih naslova časopisa i novina u 12 primjeraka, što je ukupno 193 naslova u 233 primjerka. Tijekom 2020. godine ukupno je nabavljeno čak 53 naslova i 65 primjeraka manje, što je gotovo 30 posto manje od planiranog i u broju naslova i u broju primjeraka.

Jedan je naslov novina tijekom 2020. prestao izlaziti, tako da je broj nabavljenih naslova zapravo realiziran, ali broj pojedinačnih primjeraka bio je osjetno manji. Broj nabavljenih naslova i primjeraka časopisa bio je znatno manji nego što je planirano. Određeni broj časopisa zbog pandemije prestao je s izlaženjem u tiskanom izdanju (privremeno ili stalno), a dio je kasnio s izlaženjem iz istog razloga jer izdavači nisu uspjeli izdati ono što je planirano u tekućoj godini. Zbog rasta cijena još se krajem 2019. godine, kada su dogovarane pretplate na strane naslove časopisa i novina, odustalo od nabave jednog stranog naslova. Tako je nabava stranih naslova realizirana u potpunosti, s tim da su neki naslovi stizali sa zakašnjenjem.

Koliko je smanjena nabava u odnosu na prethodnu godinu vidi se i iz usporedbe podataka o utrošenim sredstvima – ukupno je za nabavu tekućih naslova tijekom 2020. utrošeno 80.151,90 kn, a 2019. godine 97.050,13 kn. Od toga je za nabavu domaćih novina 2020. utrošeno 54.281,09 kn, za domaće časopise 13.788,55 kn te za strane naslove 12.082,26 kn. Na antikvarnu kupnju, odnosno dopunu postojećeg fonda, potrošeno je 13.744,40 kn. Podaci o nabavi u Čitaonici novina i časopisa nalaze se u polugodišnjim i godišnjim izvještajima, a objedinjeni su u *Izvještajima o radu Knjižnica grada Zagreba (2020, 2021, 2022, 2023)*. Cijene su izražene u kunama s obzirom na to da je do 31. prosinca 2022. to bila službena valuta u Republici Hrvatskoj.

2021. godina – nastavak neizvjesnosti

U skladu s preporukama Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske, u knjižnicama su se i tijekom 2021. godine nastavile epidemiološke mjere koje su između ostalog uključivale ograničen broj osoba koje smiju boraviti u zatvorenom prostoru. Zbog toga se nabava novina i časopisa nastavila u smanjenom obimu tijekom cijele godine. Plan nabave za 2021. godinu sastavljen je 2020. i bilo je neizvjesno što će se moći realizirati. Nije bilo poznato do kada će trajati pandemija i epidemiološke mjere. Osim toga, nije bilo poznato hoće li biti velikih promjena cijena ili dovoljno financijskih sredstava.

Za 2021. godinu planirana je nabava 22 naslova domaćih novina u 55 pojedinačnih primjeraka, 148 naslova domaćih časopisa u 155 primjeraka te 11 naslova na stranim jezicima u isto toliko primjeraka. Nažalost, zbog nedostatka financijskih sredstava krajem 2020. godine odlučeno je da će se privremeno obustaviti nabava naslova na stranim

jezicima, i to za cijelu mrežu Knjižnica grada Zagreba, od kojih ipak najveći broj naslova nabavlja Gradska knjižnica (osim za Čitaonicu, strani naslovi nabavljaju se i za Glazbeni odjel te zbirku BDI i oni nisu uključeni u podatke navedene u ovom radu).

Tijekom 2021. godine ukupan broj nabavljenih naslova bio je 131, a broj pojedinačnih primjeraka 158. Od toga je nabavljen 21 naslov novina u 42 primjerka te 110 naslova časopisa u 116 primjeraka. U odnosu na prethodnu godinu, broj nabavljenih novina i časopisa bio je za 30-ak posto manji od planiranog i u broju naslova i u broju primjeraka.

Uz epidemiološke mjere, razlozi za manji broj nabavljenih primjeraka bili su porast cijena i smanjena financijska sredstva. Rast cijena najviše se osjetio u nabavi dnevnih novina i tjednika čije su cijene poprilično rasle tijekom godina, a udio troška dnevnih i tjednih novina u ukupnoj nabavi i inače je najveći. Od ukupno 76.980,10 kn za nabavu tijekom 2021. godine, 61.659,60 kn utrošeno je na domaće naslove novina, a 15.320,50 kn na domaće časopise. Za nadopunu postojećeg fonda antikvarnom kupnjom utrošeno je 13.726,41 kn, što je sličan iznos kao prethodne godine. Tekući naslovi časopisa nabavljeni su u nešto većem broju naslova i primjeraka nego prethodne godine jer su se izdavači blago oporavili od krizne 2020., pa je i utrošeni iznos nešto veći. Nije bilo troška nabave naslova na stranim jezicima, a iznos utrošen na novine veći je nego prethodne godine bez obzira na manji broj naslova i primjeraka. Osim rasta cijena, razlog je i to što je tijekom nekoliko mjeseci 2020. trajala obustava većeg broja pojedinačnih primjeraka, što su izdavači tada odbili od cijena pretplate.

2022. – dodatno smanjena nabava

Zbog traženih ušteda u poslovanju od strane osnivača knjižnice krajem 2021. godine, nabava novina i časopisa u 2022. morala se smanjiti za 10 posto u cijeloj mreži Knjižnica grada Zagreba. Zbog toga je smanjen broj planiranih pojedinačnih primjeraka novina, a privremeno je obustavljena i nabava nekih naslova koji se ne uvezuju. Prema planu nabave koji je donesen sredinom 2021. godine Čitaonica novina i časopisa trebala je nabaviti 22 naslova novina u 55 primjeraka te 141 naslov časopisa u 149 primjeraka. Već je tada bilo poznato da ni u 2022. neće biti nabave naslova na stranim jezicima.

Realizirana je nabava 21 naslova novina u samo 37 pojedinačnih primjeraka te 96 naslova časopisa u 101 primjerku. Ukupno je to 117 naslova u 138 primjeraka, što je 46 naslova i 66 pojedinačnih primjeraka manje od planiranog. Ponovno je to smanjenje od 30-ak posto od planiranog.

Trošak nabave iznosio je 63.381,76 kn, od čega je na novine utrošeno 52.107,78 kn, a na časopise 11.273,98 kn. Osim na tekuće naslove, 8.806,61 kn potrošeno je na antikvarnu kupnju, odnosno dopunu starog fonda. Navedeni je iznos primjetno niži od prethodnih

godina u kojima je na antikvarnu kupnju utrošeno više od 13 tisuća kuna po godini.

Knjižnice grada Zagreba prema *Standardu za narodne knjižnice (2021)* zadovoljavaju kriterij minimalnog broja naslova serijske građe, osim u broju naslova na stranim jezicima čija je nabava privremeno prekinuta. Iako Čitaonica novina i časopisa Gradske knjižnice sama premašuje minimalan broj naslova koji iznosi 70, ipak je to brojka kojom se iskazuje preporuka za početni knjižnični fond. Osim toga, posljednjih se godina broj nabavljenih naslova smanjuje, a korisnicima je dostupno sve manje pojedinačnih primjeraka, što je posebno vidljivo u broju dnevnih i tjednih novina. Razlog smanjene nabave nisu samo pandemija ili financijske uštede, već i prelazak određenog broja naslova u elektroničko izdanje, kao i potpuni prestanak izlaženja pojedinih naslova. Podaci o nabavi objedinjeni u donjoj tablici potvrđuju prethodno opisane podatke i trendove u nabavi tijekom posljednjih nekoliko godina.

Godina	Naslovi novina	Primjerci novina	Naslovi časopisa	Primjerci časopisa	Strani naslovi	Strani primjerci	Ukupan trošak (kn)
2019.	22	55	127	133	12	12	97.050,13
2020.	22	44	107	113	11	11	80.151,90
2021.	21	42	110	116	0	0	76.980,10
2022.	21	37	96	101	0	0	63.381,76

Prilog 1: Nabava u Čitaonici novina i časopisa od 2019. do 2022. – skupni podaci

Umjesto zaključka – što dalje?

Početak 2023. godine ponovno su porasle cijene novina i časopisa. Maloprodajna cijena dnevnih novina danas iznosi od 1,40 eura (10,55 kn) do 1,59 eura (11,98 kn), tjednika od 2,12 eura (16 kn) do 2,65 eura (20 kn), a zbog porasta troškova tiskanja narasle su i cijene pretplata na časopise, i to za 10 do čak 30 posto. Za usporedbu, cijene dnevnih novina prije samo nekoliko godina kretale su se između 6 i 9 kuna po primjerku (*Analiza medijskog sektora u Republici Hrvatskoj, 2022: 26*).

Neki časopisi već su početkom godine ugašeni zbog neisplativosti izlaženja u tiskanom izdanju. Knjižnice grada Zagreba velik dio sredstava troše na objedinjenu nabavu dnevnih novina i tjednika, bez obzira na rabate koje izdavači daju na veliku količinu. Troši se sve više sredstava kako bi se osigurao barem minimalni broj primjeraka dnevnog i tjednog tiska za koji još uvijek, bez obzira na sve veću okrenutost *online* okružju, u narodnim knjižnicama postoji velik interes. Djelomično je u 2023. obnovljena nabava časopisa i novina na stranim jezicima, na razini otprilike 50 posto u odnosu na 2020. godinu.

Tijekom 2022. godine zabilježen je porast broja korisnika Čitaonice novina i časopisa u usporedbi s prethodnim dvjema pandemijskim godinama, kao i povećana posudba, odnosno korištenje građe. Ipak, brojke su manje nego 2019. godine. Što nas čeka ove i idućih godina teško je predvidjeti, ali sigurno je da je građa koju čuvamo iznimno vrijedna. Građanima Zagreba i okolice Čitaonica novina i časopisa Gradske knjižnice mjesto je gdje kao članovi KGZ-a mogu pregledavati širok raspon naslova novina i časopisa koji izlaze (ili su izlazili) tijekom posljednja dva stoljeća. Kao narodna knjižnica, ali i kao županijska matična knjižnica, dužni smo osigurati zaštitu i dostupnost građe korisnicima koji i dalje traže pristup tiskanim izdanjima novina i časopisa. Nadamo se da će vrijedna i tražena građa koju čuvamo u skoroj budućnosti biti digitalizirana, čime će se očuvati njezin sadržaj i bit će dostupnija širem krugu korisnika.

Literatura

1. *Analiza medijskog sektora u Republici Hrvatskoj* (2022) Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske. Dostupno na: <https://min-kulture.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Analize/Analiza%20medijskog%20sektora%20u%20RH.pdf> [15.03.2023.]
2. Clayton, P. i Gorman, G. E. (2001) *Managing information resources in libraries : collection management in theory and practice*. London: Library Association Publishing.
3. *ISBD : međunarodni standardni bibliografski opis*. (2014) Objedinjeno izd. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
4. *Izveštaj o radu Knjižnica grada Zagreba za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2019. : brožčani pokazatelji* (2020) Knjižnice grada Zagreba. Dostupno na: https://issuu.com/knjižnicegradzagreba/docs/izvje_taj_za_uv_2019 [15.02.2023.]
5. *Izveštaj o radu Knjižnica grada Zagreba za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2020. : brožčani pokazatelji* (2021) Knjižnice grada Zagreba. Dostupno na: https://issuu.com/knjižnicegradzagreba/docs/izvjestaj_2020 [15.02.2023.]
6. *Izveštaj o radu Knjižnica grada Zagreba za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2021. : brožčani pokazatelji* (2022) Knjižnice grada Zagreba. Dostupno na: https://www.kgz.hr/UserDocImages/maticna/izvjestaj_2021.pdf?vel=758894 [15.02.2023.]
7. *Izveštaj o radu Knjižnica grada Zagreba za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2022. : brožčani pokazatelji* (2023) Knjižnice grada Zagreba. Dostupno na: https://www.kgz.hr/UserDocImages/maticna/Izvje%C5%A1taj%202022_2.pdf?vel=1726225 [15.02.2023.]
8. Koontz, C. i Gubbin, B. (ur.) (2011) *IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice*. 2. hrvatsko izd. [prema 2. izmijenjenom izd. izvornika]. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
9. *Pravila 'Knjižnice kr. i slob. grada Zagreba'*. (2009) Elektroničko izdanje izvornika iz 1907. Knjižnice grada Zagreba. Dostupno na: <http://kgzdz.arhivpro.hr/?>

[kdoc=301004471](#) [07.02.2023.]

10. Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (2021) *Narodne novine* 103, 1834. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html [28.02.2023.]
11. Tadić, K. (1994) *Rad u knjižnici*. Opatija: Naklada Benja.
12. Vukadin, A. (ur.) (2021) *Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima*. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Dostupno na: <https://www.kam.hr/> [28.02.2023.]